

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๐๘

อบรมใจให้หายพยศ

เราเป็นฆราวาสกับเป็นพระมีความต่างกัน เพราะเราเป็นฆราวาสแม้จะมีกฎหมายบ้านเมือง หรือระเบียบข้อบังคับปกครองอยู่ แต่เรื่องของจิตนั้นมีการเล็ดลอดออกได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นกายวาจาก็ยังมีทางเล็ดลอดได้ เพราะการสนใจต่อตัวเองมีน้อย เรื่องระเบียบแบบแผนขนบธรรมเนียมหรือกฎหมายบ้านเมืองนั้น เป็นของดีสำหรับผู้สนใจจะปฏิบัติตาม แม้ที่สุดกฎข้อบังคับของตัวเองที่ตั้งขึ้นเพื่อตัดความประพฤติของตนเอง ถ้าเรามีความสนใจต่อกฎเกณฑ์ของเราแล้ว เราก็กลายเป็นคนดีได้ แต่ถ้าขาดความสนใจก็ย่อมเป็นไปได้เหมือนกัน

พูดถึงความเป็นพระก็ต้องมีหลักธรรมวินัยเป็นเครื่องตัดแปลงกายวาจาใจ แต่หลักของพระธรรมวินัยรู้สึกจะแปลกต่างกับโลกอยู่บ้าง เพราะเป็นส่วนละเอียดกว่ากัน ดังนั้นผู้ก้าวเข้ามาบวชเป็นพระเป็นเณรในพระศาสนา โลกทั้งหลายจึงนิยมนับถือกราบไหว้และพอใจ พร้อมทั้งความเลื่อมใสยินดีที่จะสนับสนุนผู้ที่ก้าวเข้ามาสู่วงกาสาฬหพัศตร์ เพราะเหตุว่าในประเทศไทยของเรานับถือพระพุทธรศาสนา ย่อมทราบเรื่องของพระศาสนาได้ดีมากกว่าเมืองที่เขาไม่สนใจพุทธรศาสนา เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ต้องทราบผู้ที่ก้าวเข้ามาบวชในพระศาสนา ว่าจะเป็นผู้ตัดแปลงกายวาจาใจของตน ให้เป็นไปตามหลักของพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นธรรมที่มีความสวยงามประจำองค์ของธรรมวินัยอยู่แล้ว ให้กลายเป็นผู้มีความสวยงามขึ้นไปตามหลักของพระธรรมวินัย โดยทางมารยาทและจิตใจ

หากว่าเราได้พยายามตัดแปลงกายวาจาใจของเรา ให้เป็นไปตามหลักของพระธรรมวินัยแล้ว แม้เราเองก็ยังมีความภาคภูมิใจ และเห็นผลประจักษ์ภายในตัวเอง ไม่เพียงแต่คนอื่นจะมีความเคารพเลื่อมใสกราบไหว้บูชา และให้ความสนับสนุนด้วยปัจจัย ๔ เพียงเท่านั้น เราเองยังรู้สึกมีความภาคภูมิใจในเรา ที่ได้พยายามตัดแปลงตนเองให้เป็นไปตามหลักของพระธรรมวินัยที่พระองค์ท่านตรัสสอนไว้ ผู้ที่ตัดแปลงตนให้เป็นไปตามหลักของพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดเพียงไร ย่อมเป็นที่ภาคภูมิใจตนเพียงนั้น นอกจากนั้นยังเป็นเหตุให้เชิดชูพระศาสนาซึ่งเป็นส่วนรวม เพื่อประชาชนทั้งหลายซึ่งเขาไม่สามารถจะ หรือไม่มีโอกาสที่จะบวชเหมือนอย่างเรา ได้มีความภาคภูมิใจ และมีความเลื่อมใสมั่นคงในพระศาสนา เพราะเหตุแห่งพระผู้ปฏิบัติดีเป็นจำนวนไม่น้อย

หลักของพระศาสนารวมทั้งพระธรรมและพระวินัยเป็นสิ่งที่ลึกซึ้งมาก เพราะส่วนใหญ่อยู่ออกมาจากจิตใจ และดัดแปลงจิตใจมากกว่าอื่น ภายวจาจำต้องคล้อยตามใจที่ได้อบรมตามหลักธรรมะและวินัย ผู้มีจิตใจหนักแน่นในพระธรรมวินัย ภายวจาจึงเป็นที่น่าดู ความประพฤติทุกด้านเป็นที่น่าเลื่อมใส และเป็นที่ภาคภูมิใจของตัวเองด้วย อยู่ที่ไหนก็เย็นใจสบาย ก็บัดนี้เราทั้งหลายที่ได้บวชในพระศาสนา ผู้ที่บวชใหม่ ฟังเริ่มบวชได้สองสามวันแล้วก็ตาม มาอบรมดัดแปลงตนเองกับครูกับอาจารย์ ก็กรุณาได้ทำความมั่นใจต่อหลักพระธรรมวินัยว่า อย่างไรต้องให้ผลคือความร่มเย็นแก่ตนเองโดยแน่นอน เมื่อเราได้พยายามประพฤติปฏิบัติตามหลักของพระธรรมวินัย และที่ครูบาอาจารย์แนะนำสั่งสอนเรา

การอยู่ทางฆราวาสเราก็อยู่มานาน ความชั่วเราก็เคยได้เห็นเขาทำก็มี เราทำเสียเองก็มี ไม่ว่าความชั่วที่จะเกิดขึ้นทางกายทางวาจาและทางจิตใจ ทั้งสามประเภทนี้เป็นสิ่งที่เราเคยได้เห็นได้ยิน และเป็นสิ่งที่เราเคยทำมาจนชิน และสามารถทราบได้ชัดว่า ความชั่วที่เป็นไปในสามทวาร คือ กาย วาจา ใจ ทั้งของเขาและของเรานี้ เป็นสิ่งที่ เป็นขี้ศึกต่อความดีของเรา เพราะถ้าเราปล่อยช่องทางให้ความชั่วได้มีโอกาสสั่งสมตัวเองขึ้นมา โดยอาศัย ภายวจาใจเป็นเครื่องมือแล้ว ความชั่วทั้งหมดที่ได้ผลิตผลออกมานั้น จะเป็นความทุกข์ร้อนแก่ผู้ทำ

เมื่อเราเป็นผู้ที่ได้เคยผ่านความเป็นฆราวาส ผ่านทั้งความดีความชั่ว และผ่านทั้งการทำดีทำชั่วมาด้วยแล้ว มาถึงขั้นแห่งความเป็นพระ เรียกว่าเป็นผู้ใหญ่ เราจึงควรคำนึงเทียบเคียงกับสิ่งที่เราทำด้วยความอยากแต่เป็นความผิดนั้น ให้ผลแก่เราอย่างไรบ้าง ถ้าให้ผลดีเราก็จะทราบชัด ให้ผลชั่วก็จะทราบชัดภายในตัวของเราเอง หากว่าการทำชั่วเป็นสิ่งที่ให้ผลดีตามความชอบใจของผู้ต้องการทำชื่อนั้นแล้ว การดัดแปลงตนเองให้เป็นคนดีตามแนวทางของนักปราชญ์ท่านสอนไว้ก็คงไม่มีราคา คคนดีคงไม่เกิดขึ้นจากการทำดีได้ตามหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสอน แต่จะตรัสตรงกันข้าม กลายเป็นคนดีเกิดขึ้นเพราะการทำชั่วพูดชั่วคิดชั่วไปเสียทั้งโลก แล้วศาสนาที่เป็นคำสอนก็ไม่ปรากฏขึ้นมา กฎหมายบ้านเมืองที่จะบังคับไม่ให้คนทำชั่วมิได้ เพราะไม่เป็นของสำคัญ

แต่นี้เพราะเหตุใด ทางโลกกฎหมายบ้านเมือง ระเบียบขนบธรรมเนียมก็ยังมี ธรรมะคือทางพระศาสนาก็มีธรรมวินัย ซึ่งเป็นของละเอียดมากกว่าทางโลกนั้น เป็นเครื่องปกครองรักษาอีก นี่เราก็พอจะทราบได้ว่าความชื่อนั้นต้องเกิดขึ้นจากการทำชั่ว คนที่โลกพลเมืองดีทั้งหลายขยะเขยง ไม่อยากจะคบค้าสมาคมเหล่านั้น ล้วนแล้วตั้งแต่คนที่ชั่วมิได้ การกระทำความชั่วทั้งนั้น ไม่ใช่เป็นคนดีพอที่จะให้เกิดความสนิทสนมและไว้วางใจเขาได้

เลย แต่ผู้ที่ประพฤติดัวตามหลักของศีลธรรมแล้ว ย่อมเป็นที่ร่มเย็นแก่โลก แม้จะอยู่
ฆราวาสก็ทำความร่มเย็นแก่โลกสงสาร ใครที่มาคบค้าสมาคมก็ให้ความสนับสุนน ให้ความ
อนุเคราะห์เท่าที่กำลังความสามารถซึ่งเกิดขึ้นจากใจที่มีธรรมเป็นประจำ

ผู้ที่บวชเป็นพระก็มีคุณงามความดี ที่จะพอเป็นเครื่องดึงดูดของทั้งคนภายนอกและ
คนภายในคือหมู่เพื่อนกันเอง ให้ได้รับความเลื่อมใสยินดี นอกจากนั้นยังมีอุบายที่จะ
แนะนำพร่ำสอนในทางที่ดี ตามที่ตนได้ดำเนินมาตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า แก่ท่านผู้
มาคบค้าสมาคมและมาศึกษาอบรมกับเราด้วย

การปฏิบัติธรรมะนี้ก็เช่นเดียวกับการประกอบกิจการงานทางโลก ย่อมมียากบ้าง ง่าย
บ้าง มีสุขมีทุกข์เจือปนกันไปเหมือนกันกับโลก เพราะเป็นฐานะหน้าที่ที่เราจะต้องทำด้วยกัน
คำว่าหน้าที่การงานนั้นต้องจัดว่าเป็นภาระของผู้สนใจต่อการทำงานจะต้องทำ เมื่อทำลงไป
แล้วก็ย่อมมีความลำบาก แม้แต่เขาคิดคำคิดขยาทำอะไรทำนา เขายังต้องมีความลำบาก
เพราะแดดเพราะฝน เพราะทนต่อสิ่งต่างๆ ที่ตนจะพึงกระทำ แต่ผลรายได้ก็กระจายขึ้นมา
ให้เขาผู้ลำบากด้วยการงานนั้นได้รับความสุขความสบาย มีสมบัติเงินทองข้าวของมากมาย
สมบูรณ์ขึ้นเพราะความขยันหมั่นเพียร ซึ่งไม่เห็นแก่ความยากและลำบากในการ
ประกอบกิจการงาน

การบำเพ็ญธรรมะก็ย่อมมีความยากลำบากเช่นเดียวกัน เรายุทธศาสนิกต้องเป็น
ภาระ คือระมัดระวัง จะเคลื่อนไหวไปมาทางไหนก็ต้องระวัง ไม่เช่นนั้นศีลก็จะขาดทะลุต่าง
พร้อย และเป็นเหตุให้ตัวเองเดือดร้อน ความเดือดร้อนขึ้นนั้นแลเป็นผลที่เกิดขึ้นจากความ
ละเมิดหลักของพระธรรมวินัย กลายเป็นความทุกข์ขึ้นมาแก่เรา จึงจำเป็นสำหรับนักบวช
จะต้องระมัดระวังรักษาตนเอง ไม่ให้คลาดเคลื่อนจากหลักของพระธรรมวินัย ความ
ระมัดระวังรักษาเช่นนี้จัดว่าเป็นภาระของแต่ละท่านๆ คือมีภาระประจำตัว ไม่ว่าจะกลางคืน
กลางวัน ยืนเดินนั่งนอน เว้นเสียแต่หลับซึ่งเป็นของสุตวิสัยเท่านั้น เรื่องการรักษาศีลรักษา
ธรรมต้องเป็นหน้าที่ของผู้สนใจต่อธรรมะหรือวินัยซึ่งตนรักษานั้น จะต้องประคับประคอง
เสมอ

เกี่ยวกับธรรมะล้วนๆ คือการบำเพ็ญจิตใจให้มีความสงบเยือกเย็นแก่ตนเองด้วยวิธี
ต่างๆ ก็เป็นความลำบากลำบาก เช่น พระพุทธเจ้าของเราเป็นตัวอย่าง ปรากฏว่าทรงสลบ
ไสลไม่รู้กี่ครั้งกว่าจะได้สำเร็จขึ้นมาถึงภูมิแห่งความเป็นศาสดาสอนโลกได้ รู้สึกว่าเป็นมา
ด้วยความตะเกียกตะกาย เหลือตายแล้วนั้นแลจึงปรากฏเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา ถ้ายังไม่
เหลือตายหรือรอดตายแล้วยังเป็นพระพุทธเจ้าไม่ได้ การกระทำด้วยความลำบากเช่นนั้นก็

ลำบากเฉพาะงานของพระองค์ท่าน เราที่เป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า ผู้มีความขยันหมั่นเพียร และมีความแก่วัยสามารถต่อหน้าที่การงานที่ชอบตามเพศของตนแล้ว จึงควรถือว่าเป็นความภาคภูมิใจต่อหน้าที่การงานในเพศของตน อย่าได้มีความท้อถอยจิตใจแม้จะแสนพยศ ก็จะทนต่อความขยันหมั่นเพียรในการอบรมไปไม่ได้

การกล่าวถึงเรื่องวิธีการอบรมทั้งหมด เพื่อใจหายพยศเป็นลำดับๆ ไปนี้ ล้วนแล้วตั้งแต่ภาระที่จะต้องทำความทุกข์ความลำบากแก่ผู้บำเพ็ญ แต่ถึงยังไงเราก็ไม่ทอดธุระ เพราะทุกข์เพื่อจะนำสุขมาให้นี้เป็นทางที่ชอบธรรม ตามหลักสวากขาตธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งท่านกล่าวไว้ว่า ทุกขสุสานนุตรํ สุขํ สุขย่อมจะเกิดขึ้นตามลำดับแห่งทุกข์นั้นแล คือทุกข์ด้วยการกระทำงานที่ชอบ จะยากลำบากก็ทำ หนักก็ทำ เบาก็ทำ

เช่น เราทั้งหลายอดอาหาร ตามธรรมดาโลกทั่วๆ ไปเขาไม่มีการอดอาหารรับประทานได้วันยังค่ำตามความต้องการของตนเอง แต่เราแม้จะมีอาหารหวานคาวมากมายก็ตาม ที่ทายกทายิกานำมาถวายด้วยศรัทธา ก็รับแต่พอประมาณ วันหนึ่งมือหนึ่งหรือสองมือเป็นอย่างมาก ถึงเข้าชั่วเที่ยง นอกจากนั้นยังมีธรรมะเป็นเครื่องตัดแปลงแก่ตนเองอีก สำหรับผู้ที่มุ่งต่อธรรมหรือมุ่งต่อความขยันหมั่นเพียรอย่างแรงกล้าขึ้นไปเป็นลำดับๆ แล้วยังอดฉันสองมือนั้นเสีย คืองดการฉันสองมือกลับมาฉันมือเดียว แล้วนอกจากนั้นยังอดอีก วันหนึ่งๆ ไม่นั่นก็ได้

เพราะการสังเกตสอดรู้เรื่องราวของตนเองที่มีอยู่ภายในใจ ว่าฉันจึงหันไปมากเป็นอย่างไร ผลปรากฏเวลาภาวนา ทำให้ใจได้รับความสงบไหม ฉันน้อยเป็นอย่างไร หรือไม่ฉันเสียเลยในวันหนึ่งๆ จะกี่วันก็แล้วแต่ ตามแต่การสังเกตตัวเอง และตามสมควรแก่ธาตุชั้นของตนจะอำนวยให้กี่วัน พร้อมทั้งความสังเกตทางด้านจิตใจว่า การฉันมือหนึ่งก็ดี แม้จะฉันมือหนึ่งแต่ฉันเพียงเล็กน้อย ไม่นั่นให้เต็มตามธรรมดาที่เราฉันก็ดี หรือเราอดไปกี่วันก็ดี การภาวนาทางด้านจิตใจของเรามีผลอย่างไรบ้าง นี่เป็นเรื่องของท่านนักปฏิบัติผู้มีความมุ่งหวังต่อทางพ้นทุกข์เป็นขั้นๆ ขึ้นไป จะต้องสังเกตตัวเองที่ท่าลงไปทุกระยะๆ ในการอดอาหารหรือผ่อนอาหาร

เมื่อจริตนิสัยของท่านผู้ใดถูกกับวิธีใด ด้วยการสังเกตสอดรู้ภายในตนเองแล้ว ก็พยายามประกอบจุดนั้น ผู้ที่อดอาหารเรื่อย ๆ ฉันไปบ้าง อดบ้าง นี่ก็เพราะเหตุที่ตนได้สังเกตสอดรู้เรื่องจิตใจของตนว่า มีความสงบเยือกเย็น และมีความเยียบคายทางด้านปัญญา เพราะการพักไม่ฉันอาหาร แต่จะอดเอาเฉยๆ โดยไม่คำนึงถึงการภาวนา คือเพื่อ

จะรู้ธรรมรู้ธรรม จนกระทั่งถึงเพื่อความตรัสรู้ในธรรมชั้นสูงขึ้นไปเพราะการอดอาหารเพียงเท่านั้นไม่ถูกต้อง

การอดอาหารนี้เป็นการพักผ่อน หรือเป็นการลดหย่อนผ่อนผันธาตุที่มีกำลังมาก อาจจะทาบจิตใจของเราให้ดำเนินในการภาวนาไม่สะดวกเท่านั้น เพราะฉะนั้นการฉันมีอเดียวจึงเป็นการตัดกังวล หรือการอดไม่ฉันในวันหนึ่ง ๆ จึงเป็นเหตุให้ธาตุชั้นธของเรานั้นมีกำลังลดน้อยลงไป ใจที่ได้รับการอบรมด้วยธรรมอยู่เสมอย่อมมีกำลังกล้าขึ้นไปเป็นลำดับ ผู้ที่ถูกกับจริตในการอดอาหารยอมเป็นเช่นนั้น แล้วปรากฏว่าผู้ที่อยู่ในชั้นแห่งความสงบก็สงบละเอียดเข้าไปเป็นลำดับในขณะที่อดอาหาร ผู้ที่พิจารณาทางด้านปัญญาที่รู้สึว่า คล่องแคล่วว่องไว ทันทกับเหตุการณ์ที่มาเกี่ยวข้องกับตนเองเป็นระยะ ๆ ไป นี่แสดงว่าถูกกับจริต เราก็ยึดเอามาดัดแปลงตนเอง

การอดอาหารเราไม่ได้อดเพื่อให้ตาย แต่อดเพื่อจะนำธรรมะเข้ามาหล่อเลี้ยงจิตใจ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญภายในร่างนี้ ให้ได้รับความสงบเยือกเย็นและมีความเฉลียวฉลาดรอบตัว จะไม่เป็นผู้ทรงชั้นธอยู่เฉย ๆ ยังมีความฉลาดรอบรู้ต่อชั้นธเพราะอุบายวิธีต่าง ๆ ที่ตนฝึกฝนทรมานตนเองอีกด้วย นอกจากนั้นยังสามารถจะถอดถอนสิ่งที่เป็นข้าศึกต่อจิตใจให้หมดไปได้เป็นลำดับ ๆ เพราะวิธีการเช่นนี้ก็อีกก็มีจำนวนไม่น้อย ดังนั้นการอดเพื่อการบำเพ็ญด้วยความสะดวกนี้จึงไม่เป็นการขัดแย้งต่อหลักของพระธรรมวินัย แต่จะอดโดยไม่คำนึงถึงการภาวนา มีจุดประสงค์ที่จะรู้ธรรมรู้ธรรม ตลอดถึงความตรัสรู้ด้วยการอดอาหารเท่านั้นไม่ถูกต้อง เรียกว่า อัตตกิลมถานุโยค ทำความลำบากแก่ตนเปล่า ๆ ไม่มีผลอันใดปรากฏขึ้นเป็นเครื่องตอบแทน

เฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้เป็นนักปฏิบัติ ซึ่งอุตสาหะพยายามมาจากสถานที่ต่าง ๆ มาแสวงหาครูหาอาจารย์ผู้อบรมแนะนำสั่งสอน โปรดได้คำนึงหรือสังเกตเสมอในคำพูดจา กิริยามารยาทของหมู่เพื่อนและของครูอาจารย์ อันใดที่จะเป็นคติเครื่องเตือนใจตนเอง ให้ถือนั่นเป็นธรรมะของพระพุทธเจ้า อย่างนำบุคคลเข้ามาพาดพิงว่าเป็นเด็กบ้าง เป็นผู้ใหญ่บ้าง หรือว่าเขาเป็นคนโง่เขลาเบาปัญญาบ้าง ส่วนใดที่เป็นคติแก่ตนเองให้ถือนั่นเป็นของดี แม้จะอยู่กับสุนัขเราก็ยึดมาเป็นคติสอนเราได้ ไม่เพียงจะอยู่กับประชาชนพลเมืองหรือพระเณรหมู่เพื่อนด้วยกันเท่านั้น

เพราะธรรมะมีอยู่ทั่วไป ท่านก็กล่าวไว้แล้วว่า ธรรมะมีอยู่ทุกแห่งทุกหน ผลที่สุดไปไม่ร่วงท่านก็นำมาเป็นธรรมะ เป็นเครื่องพรั่สอนตนเองได้ ผู้สนใจต่อธรรมะต้องเป็นอย่างนั้น และการดำเนินตนเองเพื่อไม่ให้มีการกระทบกระเทือนแก่ตนเองและหมู่เพื่อนที่

อยู่ด้วยกันสำหรับนักบวชนี่ ควรมองดูเรื่องของตัวเสมอ อย่าได้มองดูเรื่องภายนอกคือ เรื่องของหมู่เพื่อนหรือใครๆ ก็ตาม จะเกิดข้อข้องใจขึ้นมาโดยที่เรามองในแง่ร้าย ถ้าเรามองในแง่ดีนั้นมองไปที่ไหนก็เป็นของดี ถ้ามองในแง่ร้ายมองไปที่ไหนก็เป็นความเดือดร้อนแก่ตนเอง นั่นคือความผิด เพราะหลักของพุทธศาสนาให้มองดูตัวของเราเป็นหลักสำคัญมาก

คนอื่นผิดเราก็นำมาเป็นคิดว่า เราย่ำทำผิดเช่นเขา แต่อย่าไปตำหนิติโทษเขาเสียทีเดียว หากจะมีโอกาสแนะนำสั่งสอนเขาด้วยความจงรักภักดี ก็โปรดได้มองดูนิสัย กิริยามารยาท หรือโอกาสที่ควรจะแนะนำพร่ำสอนเขาด้วยเจตนาอันดีของตน ธรรมดาดี ย่อมชนะชั่วเสมอ เช่นเดียวกับสถานที่หรือสิ่งที่สกปรก ย่อมกลายเป็นของสะอาดขึ้นมาได้ด้วยน้ำที่สะอาด หลักธรรมะทั้งหมดเหมือนกับน้ำที่สะอาด ความชั่วไม่ว่าอยู่ในสถานที่ใด บุคคลผู้ใด เมื่อนำธรรมะซึ่งเป็นของสะอาดไปล้างสิ่งเหล่านั้นหรือผู้เหล่านั้น ๆ ย่อมจะกลายเป็นของดีขึ้นมาได้ นอกจากจะสุขวิสัย แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงทอดอาลัย

การอยู่ด้วยกันเป็นหมู่เป็นเพื่อนมีหลายท่านหลายองค์ ย่อมมีจริตนิสัยแปลกต่างกัน แต่จริตนิสัยนั้นอย่าถือเป็นข้อหนักแน่นจนเกินไปจะเกิดอารมณ์ข้อข้องใจ ให้มองดูหลักของพระธรรมวินัยซึ่งเป็นเหมือนกับรั้วครอบอยู่ จะเป็นจริตนิสัยอย่างไรก็ตาม ถ้าไม่เป็นการผิดกับหลักของพระธรรมวินัยก็ให้ถือว่าเป็นสมบัติเฉพาะตัวของผู้นั้น ๆ ไปเสีย เพราะแม้เราเองก็จะทำนิสัยตัวเองให้เป็นเหมือนหมู่เพื่อนทุกๆ รายไปก็ทำไม่ได้ จึงเรียกว่านิสัยคนมีมากเท่าไรนิสัยไม่เหมือนกัน กลายเป็นนิสัยมากขึ้นมาด้วยทันที ผลที่สุดเราจะอยู่ด้วยกันเฉพาะเท่านี้ก็นิสัยไม่เหมือนกัน แต่ข้อสำคัญให้อยู่ในกรอบของหลักพระธรรมวินัยนี้ก็ดี

มองดูกันให้มองดูด้วยความเมตตา อย่าได้มองดูด้วยความเพ่งโทษโกรธแค้นในเขา เพราะไม่ถูกหูถูกตาหรือถูกจิตใจของตน นี่เป็นเรื่องผิด ถ้าจะแนะนำสั่งสอนเขาก็ขอให้สั่งสอนด้วยความเมตตาหวังธรรมเป็นที่ตั้ง เขาสอนเราเราก็น้อมรับด้วยธรรม อย่างน้อมรับด้วยโลก คือ ความโกรธความไม่พอใจ ถือว่าตนเป็นคนฉลาด หรือมีชาติชั้นวรรณะสูงกว่าหมู่เพื่อน มีฐานะดีกว่าเขา ถ้าเป็นอย่างนั้นสิ่งเหล่านี้แลจะมากั้นกักรางทางความรู้ความฉลาด ผลประโยชน์ของเราที่จะพึงได้จากหมู่เพื่อน ก็จะกลายเป็นคนขวางโลกไปเสีย ไปอยู่ที่ไหนก็ไม่สะดวกสบายสำหรับหมู่เพื่อน เพราะเหมือนกับเรือขวางท่า หรือก้างขวางคอ ไปอยู่ที่ไหนหมู่เพื่อนก็แตกกระจัดกระจายไปหมด เพราะเราทำตัวของเราให้เป็นคนขวางเรา เมื่อขวางเราแล้วก็ขวางโลก ขวางหมู่เพื่อน หลักธรรมท่านให้มองดูตัวเองเพราะเหตุนี้เอง

เมื่อเรามองดูความเคลื่อนไหวทางกายวาจาใจของเราที่ตรงไหน เราก็พยายามปรับปรุงตนเอง จนปรากฏเป็นความสมบูรณ์ขึ้นมาตามที่เราเห็นว่าจุดนั้นบกพร่อง เมื่อเป็นเช่นนี้ จะมีมากก็อยู่ด้วยกันเป็นสุข จะเป็นคนชาติชั้นวรรณะไหนมาอยู่ด้วยกันเป็นสุขทั้งนั้น เพราะมีหลักธรรมวินัยเป็นเครื่องปกครอง ผู้ก้าวเข้ามาสู่วงผ้ากาสาพัสตร์ ก็เป็นผู้มุ่งต่อหลักของพระธรรมวินัย ไม่มีนำเรื่องอื่นเข้ามาเคลือบแฝงพอจะให้การกีดขวางต่อตนเองและหมู่เพื่อนตลอดครูอาจารย์ ด้วยจิตของพระพุทธเจ้าที่แท้จริง จึงทำความรุ่มเย็นแก่ตนและผู้อื่นได้ด้วยเหตุนี้เอง เพราะท่านมีธรรมเป็นที่ตั้ง ไม่มองในแง่ผิดโดยทำเดียว

ถึงเห็นเขาผิดก็มีความเมตตาไม่อยากจะให้เขาทำผิด แต่ไม่ได้เพ่งโทษเขา หากมีโอกาศก็แนะนำสั่งสอนเขาได้เท่าที่ควร เมื่อเขาสั่งสอนเราก็น้อมรับโดยวิธีเดียวกัน มีความยิ้มแย้มแจ่มใสออกพอใจต่อโอวาทที่เขาแนะนำสั่งสอนเราเพื่อทางที่ดี เมื่อเป็นเช่นนั้นใครจะผิดพลาดก็มีทางจะเป็นคนดีได้ ด้วยการแนะนำตักเตือนซึ่งกันและกัน โดยไม่ถือกัน เพราะถือธรรมเป็นใหญ่ นี่ท่านเรียกว่าธรรมาธิปไตย ถือหลักธรรมเป็นที่ตั้ง ไม่ถือความรู้วิชาอำนาจวาสนาของตัวเองเป็นที่ตั้ง ถ้าถืออย่างนี้แล้วจะเป็นการกีดขวาง หรือปิดช่องทางที่ผู้อื่นจะแนะนำสั่งสอน เราก็ไม่ได้รับความรู้ความฉลาด

การมองดูตัวเราชื่อว่ามองธรรม ธรรมอยู่กับใจของเรา เมื่อเห็นใจตัวเองก็เห็นใจหมู่เพื่อน เมื่อสงสารตนเองก็เป็นอันว่าสงสารหมู่เพื่อนในขณะเดียวกัน การสงสารตนเองนั้นหมายถึงการสอดส่องมองดูเรื่องความผิดพลาดของตน และพร้อมอยู่เสมอที่จะรับการอบรมแนะนำสั่งสอนจากหมู่เพื่อนหรือครูอาจารย์ นี่เป็นทางที่ดี อยู่ด้วยกันเป็นความสนิทสนมรุ่มเย็น จะอดบ้างอิมบ้างจิตใจไม่ฝืดเคืองไม่เดือดร้อน เพราะมีหลักธรรมเป็นเครื่องรักษาจิตใจ อยู่ที่ไหนก็สบาย ขอให้พากันสนใจต่อเรื่องของตัวเรา

เราบวชเป็นพระ คือเป็นผู้สละสมบัติตามที่โลกนิยมเขามาหมด มีแต่บริขาร ๘ ของเรา นี่เป็นบริขารประจำพระที่แท้จริง นอกจากนั้นไม่ค่อยจำเป็นเท่าไร การขบการฉันได้อะไรมาฉันได้ทั้งนั้น ไม่ขัดข้องกับอาหารการฉัน พยายามฝึกหัดตัดแปลงธาตุชั้นธของตนให้เป็นไปตามเยี่ยงอย่างของพระพุทธเจ้าที่ทรงดำเนินมา เพราะพระองค์ไม่เคยมีความอดทนระอาใจ ขยะแขยง หรือฟุ้งเพื่อเห่อเหิมต่ออาหารการเสวยอย่างใดทั้งนั้น จึงสมนามว่าเป็นพระพุทธเจ้าผู้รอบคอบในเรื่องโลกทั้งหลาย และสมนามที่ว่า โลกวิทู ทรงมองเห็นโลกได้โดยชัดเจนทั่วถึง ทั้งภายนอกทั้งภายใน ทั้งด้านวัตถุและนามธรรมรู้แจ้งเห็นจริงไปหมด

เมื่อรู้ตามเป็นจริงในสภาวะธรรมทั่วๆ ไปด้วย โลกวิทู แล้ว การปฏิบัติต่อสภาพการณ์ทั้งหลาย จึงไม่ทำให้พระองค์ท่านมีความขัดข้องยุ่งเหยิง มีความสะดวกไปตลอดพระอิริยาบถจนกระทั่งวันนิพพาน นี่ควรจะเป็นคติตัวอย่างอันดีสำหรับเราทั้งหลาย ผู้มุ่งตามเสด็จพระพุทธเจ้าในนามว่าศากยบุตร นี่แหละทางดำเนินเพื่อสันติภายในใจของตน ไม่ฟุ้งเพื่อเห่อเหิม ไม่เดือดร้อนกับปัจจัยทั้งสี่ คือ อาหารบิณฑบาต เสนาสนะ ที่อยู่ที่อาศัย ยาแก้โรคแก้ภัย มีอะไรขบฉันใช้สอยอยู่กันไปตามเกิดตามมี เป็นที่สบายใจ นี่เป็นความสงบอันหนึ่งของใจ ไม่ฟุ้งเพื่อ

นอกจากนั้นใจก็จะมี ความสงบโดยลำพังตนเอง ก้าวเข้าสู่สมาธิ คือ ความแน่วแน่ต่อหลักธรรม และพิจารณาเห็นสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา ถอดถอนความยึดมั่นถือมั่นสำคัญผิดในสิ่งทั้งหลายได้ด้วยปัญญาของตนที่พิจารณาเป็นประจำ เรื่องความพันทุกข์นั้นเราไม่ต้องไปหาค้นกันที่ไหน ขัดข้องที่ตรงไหนแก้ลงที่ตรงนั้นด้วยปัญญา เรื่องความหลุดพ้นจะเป็นไปเป็นลำดับๆ ที่ท่านให้นามว่า นิโรธ คำว่านิโรธคือความดับทุกข์นั้น ไม่ใช่จะดับพริบทีเดียว ดับทุกข์ส่วนหยาบ ส่วนกลาง ส่วนละเอียด ดับไปเป็นลำดับลำดับ ด้วยอำนาจของข้อปฏิบัติคือ ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อดับได้เต็มที่แล้วก็กลายเป็นนิพพานขึ้นมาทั้งสิ้น ในหัวใจของผู้หมดเชื้อแห่งกิเลสทั้งหลาย

ผลที่จะปรากฏขึ้นเป็นความหมดจดโดยสิ้นเชิงนั้น ปรากฏขึ้นมาจากความตะเกียกตะกาย ความขยันหมั่นเพียร แม้จะทุกข์จะยากลำบากลำเค็ญขาดเขินอะไรก็ตาม ต้องถือว่าสภาพเหล่านี้เป็นของธรรมดาของโลกจะต้องมีอยู่เช่นนี้ เพราะความสมบูรณ์กับความบกพร่องนั้นเป็นเรื่องของโลก ถ้าเรารู้เท่าทันกับความสมบูรณ์ความบกพร่องขาดเขินความดีความชั่วทั้งหลายแล้วเราก็สบาย ไม่ไปติดพันกับสิ่งเหล่านั้นพอให้เกิดอารมณ์เพิ่มทุกข์เข้ามาใส่หัวใจของเรา อยู่ที่ไหนเราก็สบาย

หลักความสบายของพระนั้นสบายด้วยวิธีปฏิบัติ ไม่ใช่สบายเพราะไม่ได้ทำอะไรทำนาทำเรือกทำสวนซื้อถุกขายแพง ทำราชการงานเมืองอะไร แต่สบายด้วยการสอดรู้กับสภาพการณ์ทั้งหลายที่ปรากฏเกี่ยวข้องกับตนเองทั้งภายนอกและภายใน รู้แจ้งเห็นจริงกันโดยแจ้งชัด แล้วถอดถอนภาระความกดดันจิตใจของตนออกไปเป็นขั้นๆ จนกลายเป็นผู้หมดภาระไปโดยสิ้นเชิง ดังสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าและพระอรหันต์ท่าน เป็นต้น ท่านเหล่านี้ท่านเดินไปด้วยวิธีนี้ ท่านจึงถึงความสบายอันสมบูรณ์

ดังนั้นบรรดาเราทั้งหลายที่ก้าวเข้ามาสู่ความเป็นพระเป็นเณรในพระศาสนา จงเป็นผู้ทำตนให้เป็นคนเลี้ยงง่าย อย่าจู้จี้จุกจิกภายในตนเอง อย่าหาเรื่องใส่ตนเอง ว่าอันนั้น

หมดอันนี้ยัง อันนั้นขาดเงิน อันนี้บ่พร่อง ที่นั้นสบาย ที่นี้ไม่สบาย นี่จะกลายเป็นเรื่อง
กองทุกข์ขึ้นมาภายในตัวของเราเพราะเป็นเครื่องกังวลกับสิ่งที่ว่านี่ อยู่สบาย ไปสบาย มา
สบาย ฉันทสบาย ด้วยการไม่กังวลกับสิ่งใด นั่นละถูกทางของพระพุทธเจ้า ผู้พยายาม
ตัดแปลงตนเองให้ถูกกับหลักธรรมแล้วยอมเป็นที่สบายเป็นลำดับๆ

การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควร จึงขอยุติธรรมเทศนาเพียงเท่านี้ เอวัง

รับฟังรับชมพระธรรมเทศนาของหลวงตา ได้ที่

www.Luangta.com หรือ www.Luangta.or.th

และรับฟังจากสถานีวิทยุสวนแสงธรรม กรุงเทพฯ และสถานีวิทยุอุดร

FM 103.25 MHz